

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת בהר-בחוקותי

חופש ושוויון ממבט התורה

התורה מצווה אותנו לשבות בשבת ובשמיטה ולשחרר את העבדים ביובל. אבל אין הכוונה שהתורה מכווונה אותנו להיצמד לערכים האנושיים, אלא להידבק ברצון של ה'

שלום לידידינו היקרים!

כמה מהנושאים בפרשת בהר דומים מאוד לנושאים שמוזכרים בפרשת בחוקותי: פרשת בהר מדברת על מכירת אדם ומכירת שדה, ופרשת בחוקותי מדברת על הקדשת אדם והקדשת שדה. בפרשת בהר כתוב שבמכירת שדה צריך לחשב את השנים לפי היובל, ובפרשת בחוקותי כתוב שבהקדשת שדה צריך לחשב את השנים לפי היובל; פרשת בהר אומרת שבשנת היובל השדה חוזר למוכר, ופרשת בחוקותי אומרת שבשנת היובל השדה חוזר למקדישו; אם כן, בפרשת בחוקותי יש חזרה על הנושאים שבפרשת בהר, אלא שפרשת בהר מדברת על הנושאים הללו בהקשר של בין אדם לחברו, ובפרשת בחוקותי ההקשר הוא בין אדם למקום.

כל הפרשיות של מכירת אדם ועבד שבפרשת בהר באים בהקשר של שמיטה ויובל. סופרים שבע שנים שבע פעמים ואז העבדים חוזרים לבתיהם והאדמות לבעליהן. אם כן, כל הנושאים מתחילת פרשת בהר ועד סוף פרשת בחוקותי קשורים זה לזה, ולכאורה לא ברור למה התורה הפסיקה ביניהם בפרשת הברכות והקללות. למה פרשת הברכות והקללות לא באה בסוף פרשת בחוקותי, לאחר שהתורה מסיימת לדבר על הנושאים שעליהם היא התחילה לדבר בפרשת בהר?

אבן משכית

בנוסף לפרשת הברכות והקללות שמפסיקה בין פרשות מכירת אדם ושדה לפרשות הקדשת אדם ושדה, ישנם שני פסוקים נוספים שמפרידים ביניהם, בסוף פרשת בהר. "לא תעשו לכם אלילים... ואבן משכית לא תתנו בארצכם להשתחוות עליה. את מקדשי תיראו ושבתתי תשמורו אני ה'".

מהי אבן משכית? רש"י מפרש שאבני משכית הם אבנים שיש ששוטחים על הרצפה על מנת להשתחוות עליהן, אבנים שסוככים בהם על הרצפה, מלשון סכך. אבל המפרשים האחרים (הרשב"ם ותרגום יונתן וראה רמב"ן לשמות כ, כב) מפרשים משכית מלשון ראייה, כמו "משכיות לבב", ראיית הלב (ראה במפרשים לתהלים עג, ז). אבן משכית היא אבן שעליה מצויירים ציורים שמושכים את העין להסתכל עליהם וליהנות מהם, והתורה מצווה אותנו לא לעשות כן אפילו לעבודת ה' (מחוץ למקדש).

מה הסיבה שהתורה מצווה אותנו לא להשתחוות לה' על אבנים מצויירות?

כאשר האדם משתחוה על אבן מצויירת הוא נתון בכך שהמציאות היא יפה, וגם בעיני ה' היא יפה, ולכן הוא קורא לה' לבוא אליה. הוא אומר לה' שהמציאות היא כל כך יפה ונאה ומסודרת, ולכן ה' ישמח לבוא אליה.

לעומת זאת כאשר האדם משתחוה במקדש, בבית של ה', הוא לא נתון בכך שהמציאות היא יפה, אלא בכך שהמציאות היא כלי לבטא את רצונו של ה'.

שמיטה שבת ומקדש

כאשר קוראים את פרשת בהר אפשר להבין שהתורה מצווה את האדם לשים לב עד כמה המציאות היא יפה וטובה. האדמה היא טובה, ולכן על האדם לא להשתלט עליה, והאנשים הם טובים, ולכן על האדם לא להשתלט עליהם וכדומה.

לכן התורה סיימה את פרשת בהר עם הציווי שלא לעשות אבן משכית. האדם מצווה שלא להיות נתון בכך שהמציאות היא טובה, וגם בעיני ה' היא טובה, ולכן הוא מצווה אותנו מצוות כמו שמיטה ויובל ופרשת עבד עברי וכו'. אלא ה' רוצה שהמציאות תהיה טובה ויפה כדי שהיא תוכל להיות כלי לרצונו, וזוהי המשמעות הפנימית של המצוות שבין האדם לקרקע ובין האדם לחברו.

וכפי שהכתוב אומר "כי לי בני ישראל עבדים, עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים". הסיבה שהתורה מצווה את פרשת עבד עברי היא כי האדם הוא כלי לעשות את רצונו של ה', ולכן אסור להשתלט עליו. והאדמה עצמה היא גם כלי לרצונו של ה', ולכן אסור להשתלט עליה. וכל המצוות שבין אדם לחברו ונוגעות בעניינים 'אנושיים' כמו מקח וממכר - כולם באו לבטא את מה שהאדם והחברה הם כלי לרצונו של ה'.

לכן אומר הכתוב בסוף פרשת בהר "את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו". גם בשבת האדם יכול לשבות בגלל שהוא נתון בכך שהשבתה היא דבר יפה, והשוויון הוא דבר יפה וכו'. אבל התורה אומרת "את שבתותי תשמורו" - על האדם להיות נתון בכך שהשבת היא השבתה של ה', ולא בכך ששבתה היא יפה מצד עצמה.

לכן הכתוב מסמך את שמירת השבת ליראת המקדש. במקדש אנחנו נמצאים בבית של ה', כביכול, והביטוי של זה הוא יראה. כאשר האדם נמצא במקדש אסור לו לשכוח שהוא נמצא במקדש ולהתנהג כאילו הוא לא במקדש. וגם כאשר האדם לא נמצא במקדש, עליו להיות

נתון בכך שהעיקר והמרכז הוא המקדש. על האדם לא להיות נתון בכך שהמציאות היא יפה, וממילא אפשר להתפלל אל ה' על אבנים יפות בכל מקום, אלא להיות נתון בכך שהעיקר זה המקדש, כלומר מה שהמציאות היא כלי לרצונו של ה'.

כל המצוות כרצון ה'

מיד לאחר מכן ממשיך הכתוב ואומר "אם את חוקותי תשמורו ואת מצוותי תעשו ועשיתם אותם". לא רק את השבת והמקדש עושים כמצווה של ה', אלא את כל המצוות אנחנו עושים כחוקים ומצוות של ה', ולא מחפשים להיות נתונים ביופי של המציאות מצד עצמה.

לאחר שהתורה מסבירה את כל זאת, היא עוברת לדיני הקדש. כל מה שהתורה אמרה לאדם לעשות כחלק ממצוות שבין אדם לחבירו, היא אומרת לו לעשות גם כמצוות שבין אדם למקום. שכן גם בענייני המסחר והמקח והממכר על האדם לא להיות נתון בכך שהמציאות מסודרת ויפה מצד עצמה, אלא בכך שהיא כלי לרצון ה'.

שבת שלום!

בית 'עוד יוסף חי'

